

Ese de dóne ori in septemana:

Joi-a si Dominec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
 „ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Corespondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALE.

Nr. 1315. Plen.

Dupace scaunulu episcopescu alu eparchiei nóstre aradane in urmarea alegerii Preasantiei Sale domnului episeopu diecesanu alu nostru Procopiu Ivacicovicu de archiepiscopu alu Transilvaniei si metropolitu alu romaniloru greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a, in ¹⁶/₂₈ Septembrie a. c. a devenitu in vacantia: — consistoriulu acest'a eparchialu cu privire la §§. 89. 90. si 98. din statutulu organicu, in contielegere cu consistoriulu eparchialu din Oradea-mare, si cu invoirea Escelentiei Sale domnului archiepiscopu si metropolitu alu nostru, convóca la resiedinti'a episcopésca, respective la biserica catedrala din Aradu *sinodu eparchialu extraordinariu* pentru alegerea episcopulu diecesanu pe Duminec'a, ce cade in 11. Noembre a. c. calend. vechiu; la care dar respectivii domni actuali deputati sinodali preotiesci si mireni, cu reflectare la §. 100. din statutulu organicu, sunt pofiti a se infatisia: ér convocarea acest'a, cu privire la publicitatea prevediuta in §. 103. din statutulu organicu, se aduce la cunoscintia publica.

Aradu, din siedinti'a plenaria tienuta la ⁴/₁₆ Octobre, 1873.

Consistoriulu eparchialu greco-orientalu
romanu din Aradu.

PARTE NEOFICIALE.

Adres'a de felicitare a consistoriuluu gr. or. din Aradu catra Escelenti'a Sa domnulu archiepiscopu si metropolitu alu nostru Procopiu Ivacicovicu.

¹²⁷⁷/₁₈₇₃ Plen

**Escelenti'a Vóstra,
Preasantite Domnule Archiepiscope si Metropolite,
Parinte preagratióse!**

Cu bucuria a saluatu acestu consistoriu actulu congresuluu natiunалу alu provinciei nóstre metropolitane, prin care dupa normele statutuluu organicu V'a alesu pre Escelenti'a vóstra de archiepiscopu si metropolitu alu romaniloru greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a.

A saluatu consistoriulu cu bucuria alegerea acest'a, prin care cu tactu si seriositate démna de biserica alu Christosu, s'au recunoscutu in fapta meritele, ce Escelenti'a Vóstra Vi le-ati castigatu facia de biserica ca episcopu diecesanu alu Aradului.

Mil'a si adevéruu s'au intimpinatu: càci Maiestatea Sa cesarea si apostolico-egésca gloriosulu Domnitoriu Franciscu Iosifu I. cu preant'a resolutiune din 17. Septemvre nou a. c. s'a induratu pregratiósu a intari' acest'a alegere.

Trecutulu Escelentiei Vóstre *arvúnéza viétia:* cà ca succésore alu nemuritoriulu archiepiscopu si metropolitu Andreiu baronu de Siagula Vetu fi *anghir'a nóstra cea tare si nemiscata*, in totu ce privesece autonomi'a si congresulu santei nóstre biserii natiunale.

Nu potemu inse din incidintele chartiei dto ¹⁶/₂₈ Septembrie a. c. Nr. 202 AEM. cu carea incunoscintiati cleruluu si poporuluu din eparchi'a Aradului intrarea Escelentiei vóstre in functiunea de archiepiscopu si metropolitu, — a nu dá spresiune si simtiemintelu nóstre de dorere, cà dupa inaltierea Escelentiei Vóstre la acést'a demnitate, a sositu necesarminte si momentulu superatoriu, in care aveti se Ve despartiti de credintiosii fii din acést'a eparchia, pre carii in restimpu aprópe de 21. de ani ii-ati pastoritu cu rara intieleptiune si iubire adevératu parintésca.

Primiti dar Escelenti'a Vóstra asecurarea, ce Vi-o da acestu consistoriu cu reverintia fiésca in numele cleruluu si poporuluu; cà ca parte intregitória a provinciei nóstre metropolitane nu vomu incetá nici in viitoriu a ne face demni de parintésca iubire a Escelentiei Vóstre, si a ne rugá lui Ddiu, ca spre binele bisericei si alu natiunei nóstre se Ve tiena multi ani fericiti.

Aradu, din siedinti'a plenariu tienuta in ⁴/₁₆ Octobre 1873
Ai Escelentiei Vóstre

devotati fii credintiosi:

Consistoriulu eparchialu gr. or. romanu din Aradu.

Mironu Romanulu
archim. si vic. eppescu.

Ioana Moldovanu
secretariu consistorialu.

**Sinodulu Bisericei Romane si Metropol'i'a
Moldovei.**

O cestiune precátu de delicata, pre atât'a si de grava, preocupá astadi spiritele tuturoru filorulu bisericei romane; este o mare ingrijire, este chiaru o teama, ca nu cumva zizani'a aruncata de spiritulu vicleanu in tierin'a Marelui eliberatoru al lumii, se prinda radacini adunci, spre marea paguba a graului pe care providenti'a 'lu pastrase pana acumu curatu si neprihanitu, celu pacinu in acést'a tíera bine-cuventata de Dumnedieu. Este teama ca nu cumva desbinarea escata intre ambele Mitropolii a tierii nóstre, se devina o totala ruptura. De aceea aru trebú, ca uniti intr'un sufletu, intr'o inima si intr'unu cugetu, se combatemu reulu ori din ce parte aru veni: se aratamu, ceea ce simtimu in consciinti'a nóstra, cà dreptatea este cu Metropol'i'a Moldovei si nedreptatea — cu Metropol'i'a Ungro-Vlachiei, pentru cà voesce se 'si aróge nisce drepturi ce nu le a avutu nici o data. Nu trebuie se pazimu o rusinósa tacere, noi crestiniu orthodoxi ai eparchiei Husiloru atunci candu vedemu cà mum'a nóstra Metropol'i'a Moldovei se desbraca de drepturilu sale ab-antiquo. Nu trebuie se tacemu candu vedemu cà, contr'a principiilor Marelui fundatoru alu bisericei, contra spirituluu constitutionalu care a condusu pana astadi pe biserica orthodoxa, se face o vicleana incercare de a inauguré pe pamentulu nostru liberu si in neprihanit'a nóstra biserica o *noua papotate!* Va fi prea tardiu candu vomu incepe ai gustá fructele, va fi prea slabu protestulu nostru atuncea candu pof'ta de intaetate, pe care dupa Evangeliu *numai paganii o cauta*, va fi luatu unu sboru in inimele Inaltiloru nostri pastori spirituali, si candu usul va reusi se fáca din prim'a incercare unu *fait accompli!*

Asi'a se fáca bine constatatu cà Metropol'i'a Ungro-Vlachiei nu póte aspirá nici o data la o mai mare intaetate asupra Metropoliei Moldovei, de cátu aceea a *presiedintiei* in oficiile divine si ia tóte cerimoniile religióse si civile, si acést'a numai pe ace-

lu resonu, că resiedinti'a Metropolitului Ungro-Vlachiei a devenitu prin unirea acestoru doue tieri surori, capital'a Romaniei.

Altu visu nu mai pôte visá, alt'a pretensune nu mai pôte avé, decât dóra alature cu totu resonulu Dumnediescu si ome-nescu. Si atuncea vai! căci consecintiele voru fi fórte triste.

Nu vomu insiste de o cam data a dovedí cu istori'a si cu tóta legislatiunea bisericésca si civila in mana, că amesteculu Metropolitului Ungro-Vlachiei in afacerile Metropoliei Moldovei, nu a esistatu si nu pote esistá sub nici un cuventu, nici *de factu* nici *de dreptu*. Acést'a este o cestiunea prea controversata in biseric'a crestina, pentru ca sè nu o simta pana si copii de pe bancile seólei. Si déca pentru unu momentu, impregiurari politice séu nisce regretabile personalitati, au influintiatu asupr'a membriloru Santului Sinodu pentru ca sè dee acelu votu pripitu! noi credemu că pentru ai face sè revina asupr'a acelu votu, va fi de ajunsu a li observá contradictiunea flagranta in care s'au pusu insusi Preasantiile lor; contradictiune care sè observa in regulamentele votate in aceeasi sesiune. Iata ce dice Art. 2 capitululu antaiu de regulamentul pentru disciplin'a bisericésca:

„Asia déra, autoritatea eparchiale este un'a instantia bisericésca, in care, sub nemidiloci'ta privighiare a erarchului eparchiotu se concentrá administrati'a si judecata spirituale a fa-careia eparchii. Peste hotarele eparchiei respective nu pôte a se întinde autoritatea episcopului, conformu canóneloru santeloru sínóde Can. apost. 35, II. 2 III. 8 VI, 20.

Éca cum suna si art. 3 din regulamentul pentru atributiunile de precadere a le Metropolitului primatu al Romaniei:

Are dreptulu de a vizitá tóte eparchiile din Romani'a, candu ar crede necesaru acést'a pentru folosulu generalu alu bisericeii.

Ei bine, séu celu d'antaiu este adevératu si conformu Santelor canóne, pe care le si citéza, si atunci acestu de alu doilea este o nascóire ominésca; séu acést'a este adevératu dupa o inspiratia divina a Santului Sinodu, si atunci canónele Sínódelorú ecumenice nu mai au nici unu resonu de a stá. Nu mai umblati siovaindu. Séu este Dumnedieu in Israilu, séu nu. Déca este, mergeti in tóte in urm'a lui; nu aplicati canónele dupre cum ve vine la cotu; cu ce mesura mesurati altor'a, cu aceea ve mesurati si Preasantiile Vóstre.

Si sè nu se dica că o simpla vizita a Metropolitului Ungro-Vlachiei n'ar fi unu amestecu in eparchia straina; căci atunci s'ar dovedí o prea mare ignorantia de insemnatatea *visitelor pastorale séu canonice*; dér déca s'a întielesu in adevéru o simpla visita fara nici unu amestecu, atunci cum se pôte calificá acést'a ingrijire a Santului Sinodu pentru a statuá pana si primblarile Metropolitiloru?

Finind pentru astadi, rugamu cu profunda respectu pe Preasantítulu Episcopu alu acesteia de Dumnedieu pazite Eparchii, ca sè binevoésca a fi interpretulu dorintieloru si sentieminteloru nóstre celoru mai legitime, si a staruí in Santulu Sinodu ca sè se redice de asupr'a Metropoliei nóstre acea suprematia papala, care nu si-a avutu locu nici o data, si care cu mai pucinu resonu aru poté fíntiá in acestu secolu de lumina si civilisatiune.

Moldov'a este léganulu *unirei*; Moldov'a a facutu jertve nenumerate pentru acestu principiu sacru. Jati luatú totu, Domnilorú de la potere; lasati-i macaru biseric'u!

„Vocea Husiloru“.

Folosulu autonomiei bisericeii gr. or. romane si progresulu ei.

Dela inceputulu crestinatii avú acést'a biseric'a autonomi'a sa basata pe asediamentele S. S. Canóne, de si aceste multimea aniloru le straformara in unu absolutismu asia de grosavu, in câtu numai in anii acesti din urma prin ajutoriulu lui D'ieu si a prea luminatului nostru Metropolitu Andreiu báronu de Siagun'a le poturamu restitú.

Principiulu restituirii nóu-ei autonomii a fostu si este in întielesulu Statutulu Organicu a administrá sta biseric'a asia, ca ea sè nu suferé nici sè aiba vre-o scadere; inse de vomu luá la desbatere cestiunea acést'a vomu resultá, că nu numai că are mare scadere dér si suferinti'a o va duce la total'a ei perire *)

Eu aci in specie din punctu de vedere administrativu voi documentá că in absolutismulu bisericeii cu multu mai micu erá bugetulu anualu de câtu in constitutiunea Statutulu Organicu, precumu din cifirele urmatóre se vede:

Consistoriulu absolutismulu érá din Asesorii onorari.

Teologi'a

2 Profesori pre langa cortelu liberu aveau plat'a annuala

*) Trecutul ni da dovedí contrarie că biseric'a in suferintie nu pieré, Red.

	a 400 fl. — — — — —	800 fl.
1 Secretariu	„ 600 „ — — — — —	600 „
	Sum'a	1400 fl.
	Mutarea laturei cu Sum'a de	1400
1 Cancelistu	à 300 fl. — — — — —	300 „
1 Servitoriu	„ 300 „ — — — — —	300 „
	Pausialulu Cancelariei episcopesci — — — — —	2000 „
	Reparati'a la cas'a de Teologia — — — — —	200 „
	Sum'a	4200 fl.

Acést'a erá totu bugetulu anualu sub absolutismulu bisericeii nóstre gr. or. respective a Diecesei Caransebesului asia cu dreptu cuventu se pôte dice că nici celu mai constitutiunala Consistoriu nu ar fi potutu mai mica cifra acceptá.

Acést'a este cestiunea despre care voescu a tractá, dér sè observu că eu prin acést'a nu voescu a sprigini absolutismulu in biseric'a ci numai a asemená starea nóstra basata pe Statutulu Organicu, cu cea trecuta absolutistica; căci de si Statutulu Org. garanté dia liber'a administratia a S-tei bisericeii, elu totu-si restringe sínódele diecesane a aduce hotariri favoritorie in economi'a bisericeii, a cere ratiociniu despre administratiunea fondulu diecesanu si despre progresulu resultatu in anulu administrativu.

Sinodulu diecesanu pe bas'a Statutulu Organicu asemna in bugetulu seu anualu o cifra câtu se pôte de mare pentru admidistratiunea Diecesei, in care meritu mi-iau voia aici specificu a aretá unde este progresulu?

Bugetulu anului adm.

Sinodulu

60 de Deputati Sinodali	a 4 fl. pe di 240 — — — — —	1440 fl.
„ „ celu pucinu	„ 6 „ dile — — — — —	600 „
Spesele de calatoria facu celu pucinu	— — — — —	600 „

Consistoriulu

3 Asesori ordinarii	a 1200 fl. — — — — —	3600 „
1 Secretariu	— — 900 fl. — — — — —	900 „
	Sum'a	6540 „
	mutarea laturei cu sum'a de — — — — —	6540 fl.
Archivariu	cu 500 fl. — — — — —	500 „
Pausialulu Cancelariei	— — — — —	2000 „
2 Servitori	— a 300 „ — — — — —	600 „
50 De sesiune anuali la Consistoriu unde suntu minimumu	provocati 3 asesori Onorari, a 4 fl. pe di — — — — —	600 „
Spese de calatoria la acestia minimum a 5 fl. pe	Unul — — — — —	750 „

Teologi'a

2 Profesori	a 900 fl. — — — — —	1800 „
1 Cantore	„ 120 „ — — — — —	120 „
Pausialulu si incalditulu	— — — — —	400 „
Servitoriu la institutu	— — — — —	80 „
	Sum'a totala	13390 „

Dáca acestu consistoriu basatu pe legea Statutulu Organicu áre libertate a spesá o suma ca si cea susu aretata: Unde este progresulu? **) acela este astadi redusu in birocraismu. Nu voescu eu inse a sprigini absolutismulu bisericescu, ci amu voitu numai a face asemenare intre libertatea garantata in statutu si intre absolutismu. Am voitu, că déca acestu statutu are principiulu economiei in administratia pentru ce nu se practisédia de sinodulu eparchialu.

Acestu Sinodu de si a ordínatu o comisiune ambulanta in fiesce care protopopiatu, asi preliminaru inca un'a mia fl. v. a. pentru unu opu in privinti'a inbunatatirei sortii preotiloru: nu va aduce nici la unu resultatu căci poporulu nostru dreptu credintiosu este dedatu in totu loculu a contribuí, numai bisericeii si preotiloru nu!!

Elu e dedatu a crede că tótu lumea are dreptu a-lu dosadí si ai impune contributi'a numai bisericeii si preotulu nu!!! Căci elu in bisericeii a nascutu a crescutu si voiesce a fi liberu, numai aici este elu ne dosaditu; aici candu este elu mai asupritu vine si-si afla repaosu, pentru acea si cugeta elu anu fi datoriu nimica, acést'a este unu sanctuariu unde-si pôte elu reclamá tóte asupririle lumesci si elementar. Deci aici sè-lu lasam liberu aici sè-lu lasam raiulu pamentu'ui. Unu misteriu pentru elu, celu adóra din tóta inima sa! —

Căci altucumu de-lu vomu asupri si aci i va veni a perde in crederea si in biseric'a; apoi-mi vine a crede că amu pusu

**) Libertatea de regula e scuma, inse nu pe cont'a ci in interesulu progresulu, celu pucinu in biseric'a asia trebuie sè fia. Red.

moralulu celu mai are in cumpena; 'mi vine a crede că principiu Statutului Org. nu-i observatu bine ei elu e compromisu cu o societate de comerciū care lavirédia fora cumpena nepotendu areta dividendele, adeca: Progresulu!

Căci On. publicu, de vomu asemená cifr'a administratiunei de sub absolutismu, care face o suma de — — — 4200 fl.

cu cea a constitutinnei dupa Statutulu Organicu care face pe anu — — — — — 13390 „

vomu resultá, că administrati'a s'a redicatu cu un'a cifra de 9190 fl. v. a. mai multu. Dér insemnandu cifr'a intregi provincie metropolitană dela anulu 1869 încóce la cele 4 diecese vomu resultá o suma anuală de minimum 54.520 fl. Pe unu anu administrativu computandu dela anulu 1869 pana inclusive 1872 aru face o suma cam de 218.080. Unu capitalu colosalu pe cont'a Statutului Organicu fora de celu mai ne insemnatu progresu.

Din acestu punctu de védere On publ: dupa parerea mea individuală ar fi de doritu o reformatiune in Statutulu si administratiunea nóstra d. e. prin urmatoriulu.

Proiectu

1. Déca Consistoriulu s'ar compune numai cu 2 asesori ord.; Unulu preotiescu pentru afacerile clericali si unulu mirenescu pentru senatele mirenesce.

2. Déca consistoriulu s'ar compune din preoti si mireni ca membri Onorari.

3. Déca sinodulu eparchialu s'ar conchiemá la 3. ani

4. Déca congresulu s'ar conchiemá la 4 ani, si estra-ordinariu dupa impregiurari.

Aceste suntu punctele cele mai esentiali in economi'a fond. nóstre diecesane, care pana acumu nu se crutiara nemica, si care au taiatu aduncu si intru inaintarea capitaleloru santeloru biseric.

Căci déca sub absolutismulu bisericescu totu consistoriulu a potutu fi compusu din preoti onorari, pentru ce acumu, candu mireni dupa dreptulu Santei nóstre biseric au devenitu factorii ei principali, se nu-o póta in daru servi căci acést'a ar fi unu serviciu, care biseric'a acumu mai cu deosebire 'lu reclama dela fiii sei. — pentru că fundatiunile nóstre se crésca — ér se nu scada.

Acést'a in adeveru ar cere unu mare sacrificiu din partea Dloru mireni inso Sta biserică este cas'a lui Ddieu, ea n'a pusu contributi'a pe nici unu fiu a ei, deci nici fiii se nu pune pe ea căci atuncea ar intrá constituti'a ei intru-'nu birocratismu prea mare. Se póte se dica cine-va, că atuncea — multi barbati harnici nu o-aru poté representá din cause materiali — macaru că aru capatá increderea poporului; dar totu-si déca preotii absolutismulu au tienutu atât'a timpu drapelulu guvernarii ei ad honores pentru ce nu si acumu Domnii mireni? barem pana atuncea pana cându voru fi in stare fondurile nóstre diecesane din venitululu seu curatu a acoperi spesele cauzate.

Atuncea amu urmă principiu Statu, Org. ér ce partiene la sínóde si congresu, pe langa a se computá fiesce carui'a membru, reut'a de a casa de unde locuesce cu deschilnirea de mila pe cocia si pe calea ferata.

Căci onor. publ. reformandu-se in modulu acest'a autonomi'a nóstra, vomu poté face o economiă in intrég'a provincia metropolitana de minimum 25000 — 30000 fl. v. a. care capitalu s'ar poté intrebuintiá spre cumpararea vre-unei mosie, pe carea apoi s'ar poté edificá vr'o monastire in carea ne amu poté apoi cresce teneri cari s'aru resolvá spre tagma monachicésca, de care avemu mare lipsa; numai asia vomu mari fondurile nóstre si vomn fi in stare a crutiá bietului poporu asupritu de multe alte contributi' a contribui si stei biseric' pe care de o si iubescce totu-si mai pe urma l'ar dosadí, si ar slabí moralulu si credinti'a lui in câtu s'ar face unu poporu fóite nefericitu.

Acést'a ar fi dupa modist'a mea parere mai acceptabilu in economi'a fonduriloru diecesane si bisericesci dela, care apoi s'ar potea asceptá doritululu progresu.

B. Referitoriu la inbuatatierea sortii preotiloru.

1. Déca nu se voru prim in Teología tineri fara de câtu cu 4—8 Clase latine.

2. Déca in pracsă s'aru educe parochieles si nu se voru amplificá cele devenite vacante.

3. Déca s'ar face unu stollriu regulatu, impatiendu-se dupe clasele poporului, incercatu a si pune in lucrare prin comitetulu parochialu si acceptatu de catra sinodulu diecesanu,

4. Déca s'ar edificá in fie-are comuna cas'a parochială din economi'a mai susu aretata.

5. Déca s'ar impartí parochieles in 3 categori, si adeca de categori'a prima se fie parochieles dela 2500 — 3000 cu 2 sesiuni; de a 2 coteria dela 1500—2500 cu 2 sesiuni si a 3 categ.

dela minimumu pona la 1500 de suflete cu un'a seu doue sesiuni.

6. Ca dela competenti la o parochia prima se se pretinda 8 clase, de a 2-a dela 4 — 8 clase si de a 3-a categoria cu 4 clase latine.

7. Déca s'ar hotari că in parochieles prime se fie alesu preotulu numai pe 12 ani.

8. Si déca ar espirá cursulu de 12 ani se nu-i mai fie iertatu a compete la altu cursu si se se deschida altuia cursulu.

9. Se nu se oprésca parochiloru din cele doue categorii a nu compete la un'a prima déca acel'a va documentá că a progresatu in parochi'a in care a functionatu.

10. Déca pentru parochieles cumu suntu d. e. Gladn'a si Soldu in protop. Facetului ca se se puna in rondu cu cele de a 3-a categoria s'ar cere si unu ajiutoriu din fondulu diecesanu; se i se póta incuvintiá ca se fie paritate, si ecvitate general'a in reducere căci ai fi fora scopu ase facereducere numai unde se pote; ér unde nu, se remana in statu-quo.

11. Déca s'ar poté medi-loci dela Gavernu, că contributi'a sesiuniloru parochiali se-o supóte comunele in contributi'a islasului comunalu; ori la din contra pentru sesiunile ce cadu in proprietatea biseric' se plátésca bisericile. Éra bisericile se se rebonifice din vindiarea (siédiuriloru) scauneloru din sant'a biserică pe fiesce care anu cu câtu de micu pretiu; ér cele ce cadu sub proprietatea comuneloru se se adrepartedia prin invoirea comuneloru la contributi'a islasului comunalu.

Acést'a ar fi dupa parerea mea aplicabila la inbuatatierea sortii preotiloru, dela care apoi amu poté asceptá doritululu progresu, si amu fi in stare a pune preotulu nóstru in rondu cu preotii de alte confesiuni.

Căci on. publ. unu parochu devenindu la o parochia prima in functiunea de 12 ani-si va dá serguintia a-si cresce o famili'a grigindu-se de studiulu ei, dela care apoi natiunea va avé a asceptá si mai multu, si pe care va poté fi falósa.

Ér plinindu-se cursulu de 12 ani a unui parochu primu vomu dá ocaziune si celorlalte 2 categorii a fi inaintate si progresate facunduse preotii vrednici de un'a parochia prima, si asia fiesce caruia preotu harnicu i se va dá ocaziunea a trece preste tóte 3 categoriele cascigandu-si si védia si stare, avendu ocaziune a si ferici si famili'a. —

Ér ce se tiene de parochii primi, cari voru avé a resigná se se tiene in evidentia, ca dinsi se aiba locu si anteatate inaintea clericiloru ne chierotoniti; acestia se aiba dreptulu numai la parochieles devenite vacante dopa categori'a sa, si numai in casu de abdicerea a unui parochu primu care nu ar voi o ocupá o parochia din cele de a 2-a categoria.

Căci onor. publ. pentru ce unu preotu care dupa dreptulu testimoniiloru sale se ocupe un'a parochia prima pe viétia éra unulu din cele de a 2-a categoria ér pe viétia? Acést'a ar fi o sentintia prea cruda; ér pentru cei de prim'a categoria prea favorabila; deci eu prin acést'a deschidu unu apelatoriu; ér publiculu se fie judele intre osanda si favoru, căci celu din taiu se fie favoritatu la tóte desfatarile ce i le procura parochi'a prima, ér cest'a se fie osanditu la „rebdare si neajunsuri“ unde ar fi atuncea „ecvitatea“. Atuncea s'ar pune clerulu ér in unu stadiu de lancedime; cel'a inbuibatu; éra cest'a fara de sperantia.

La din contra se va pune in unu stadiu de progresu diliginti'a si speranti'a, căci biseric'a trebuie se fie drépta si fara de prihana; pentru acea motivarea acést'a o recumandu atentiunei on: publ: pentru că toti dupa meritele sale se-si ca din via Domnului.

Numeri asia vomu poté inlesni sórtea preotiloru care jace in agenia mortii, asuprita si saracita pana la sufletu; căci pre bietulu preotu toti ilu dosadescu, toti pretindu se fia oglind'a poporului, si pre elu toti lora uitatu.

Numeri in modulu ccest'a vomu fi instare a scuti si pre bietulu poporu de a contribui si confesiunei sale.

Asia vomu scuti fondurile si capitalele bisericiloru nóstre in câtu mai pe urma le amu poté comos'a, de unde amu poté apoi din venitululu curatu a acoperi spesele de administratia, si vomu poté face si bunu servitiu credintiosiloru nostri caror'a-li vomu poté acreditá bani cu percente mai usiore de cumu ce dau ei pana a cumu strainiloru; de aici apoi vomu resultá doritululu progresu, de unde neamu poté apropiá si de principiu statutului organicu.

Cumu s'aru potea incepe

Reducerea?

Reducerea se póte incepe de locu dupa ce unu congresu seriosu ar aduce hotarirea:

1. Ca in fia-care comuna se se edifice cas'a parochială seu se se cumpere dela DD. preoti, hotarenduse a se intregí dupa unu planu acomodatatu in pregiurariiloru nóstre de fatia, in intrég'a provincia metropolitana.

VARIETATI.

2. A se împarti parochiile in categoriile aretate.
3. A se operá in modulu de sus aretatu solvirea contributiei pe sesiunea parochiala.
4. A se hotari seriosu stolariulu dupa categori'a parochiei si a poporatiunei.

Diverse:

Cumu s'ar usiorá preotiloru oficiulu prin reducere si inmultirea parochieniloru?

Acést'a s'ar poté, candu congresulu ar aduce hotarire seriósa ca consistóriele sè prescrie prin cerculare preotiloru si credintiosiloru sei, cá oficiulu parochialu se tiene strensu numai de santele taine a santei bisericí mantuitoriului nostru Cristosu; ér ce partiene celelalte datini a credintiosiloru nostri, cari dau multu lucru oficiului parochialu, pre cumu suntu:

1. (o sfestania) Sántirea apei in dilele de serbatori.
2. Slugirea pomenelor la casele parochieniloru (Pentru cá déca voescu 10 paracheni la o serbatóre ali se face o sfestania, unde ar fi posibilitatea a merge din unu capetu aparochiei pana in celalaltu?)

Acestea sè se stabilizeze pre cumu pre alocurea deja sunt stabilisate si adeca.

1. A se hotari pentru o sfestania unu periodu anualu pre cumu d. e. in stulu postu alu Pastiloru in intrég'a parochia dea rondulu a se face.

2. Pentru slugirea pomenelor mortiloru atunci, candu se inmormintédia, ér pentru celelalte pomeniri sè se hotarésca 1—2 dile pe septemana in care parochieni voru avé sè vina la cas'a parochului concerninte spre slugire.

3. A se aduce hotarirea, cá pruncii cei pana la 7 ani sè nu se cuminece, pentru cá este in contr'a stelorú nóstre canóne, cáci pe alcurea vinu si nóptea câte cu unu pruncu, de la 6 septemane in sus a-lu cuminecá, ca se nu móra.

Pentru tóte acestea sè se faca uniformitate in intrég'a provincia metropolitana, la care apoi preotii voru avé a svatui poporenii sei, si acesti'a voru apoi a se dedá.

Er pana nu se va face uniformitate in intrég'a provincia, va fi grea reducerea, cáci poporulú nostru e dedatu cându ilu dóre capulu sè vina preotulu sè-i aju-te.

Lugosielu in 1. Octobre, 1873.

Ioanu Bontila m. p.
presviteru.

Visulu meu!

Oh ce visu maicutia dulce mai visamu;
Preste munti in tíera pare cá eramu,
Pre unu plaiu romanticu semenatu cu flori
Flori, ce 'mpartu profumuri si-su de mii coloru.
Intrebamu: de unde-su crinii acesti frumosi?
Tu-mi diceai acestia-su inca din stremosi!
Si-unu zefiru oh Domne! cate numi sioptea
Me 'ntariá in sperantie, credemi-mi dicea.
Eu sperámu unu angeru dulce zimbitoriu
Ca se-mi faca plaiulu nostu ne moritoriu.
Si-amea sperantia par cá se 'nplinea
Cá-ci ne morirea angerii o aducea,
Dér in mediu de nópte focu vediui pre ceriu;
Pre unu noru cu fulgeru scrisu erá se peru!
Si intru aceea clipita preste plaiulu meu
Se ivi de asuprá norulu negru greu.
Grindina si fulgeru apoi josu cadea
Plaiulu meu romantecu totu-lu prapadea;
In ataculu crancenu Tu-înca-ai fostu cadiutu
Patri'a si mum'a toté am fostu perdutu,
Vreamu se moru cu tóte ce-am ereditu,
Din stramosi, dér éta cá atunci mamu treditu, —
Oh si acum'-mi arde in peptu afundu unu doru
Pentru a mea natiune, patria se moru!

G. E. Bocu,
docinte.

Literariu. Se afla de vendiare din opurile Rdis. d. M. Dreghiciu in Temisiór'a Istori'a naturala impreuna cu Fisió'a precumu si Istori'a Ungariei, din fiacare opu câte unu esemplariu cu 15. cr. éra cei ce ar cumpará 10 esemplare li se dá unulu ca rabatu.

× Program'a din anulu scolasticu trecutu a gimnasiului din Brasiovu si a celor'a-lalte scóle romane gr. or. impreunate cu elu ni aréta rezultate pe cátu se póte de imbucurátorie. — In cátu ni permite spatiulu, reproducemu numai urmatóriele mometé din reportulu despre starea acestoru asiédiaminte de invetiamentu:

Nrulu scolariloru este 780. In anulu trecutu au fostu numai 625. S'au sporitu dér'cu 155. In asemenea raportu s'au sporitu si mediulócele de invetiamentu.

Sunt, la gimnasiu, 12 profesori primari si 3 secundari, éra la scól'a comerciala 8, la olalta 23 profesori.

Program'a este impartita in dóue parti, dintre care cea dintai, tractatulu „Scólele reale in paralela cu gimnasiale“ este crisa de dlu directoru Dr. I. G. Mesiot'a cu multa cunoscintia de cause.

Concursu

1
pentru Statiunea invetiatorésca din Top'a de sus. cerculu Inspectoralulu Papmezeului; emolumentele sunt. 70 fl. 14. cubule de bucate $\frac{1}{2}$ grau $\frac{1}{2}$ cucurudiu, 2. mesuri fasóle, 8. stingeni de lemne, tóta casa un'a legatura de fenu si un'a de pae-cortelu liberu cu gradina.

Doritorii de a ocupá statiunea acést'a, au a si tramite recurselé sale pâna in 21. Octobre in care dí vafi si alegerea, inspectorului sub semnatu — post'a ultima Rabagani. —

Top'a de sus-29. Sept. 1873.

Elia Mog'a protop. si Ins. Ccer. de scóle in contielegere cu comitetulu paroch-

Concursu

3
Prin Sententi'a Consistoriulu dto. $\frac{12}{7}$ a. c. Nr. $\frac{826}{207}$ scol. amovenduse, invetiatoriulu din Ostrovu, din postulu seu invetiatorescu, pe statiunea acést'a, se deschide Concursu pana la 28. Octom. a. c. st. v. in care di se va tiené si alegerea.

Emolumintele suntu 84 fl v. a. 15 meti de grâu, 24 meti de cucurudiu, 50 f. de sare 100 f. de clisa. 15 f. de lumini, in paméntu 2 Iugere de fenatie, 2 Iugere de aratura estravilanu, 1 Iugeru intravilanu si 8 orgii de lemne din care e a se incaldí si scól'a.

Doritorii de a ocupá, acést'a statiune au a si tramite recursurile sale inspectorelui cercualu de scóle, in Bacame-reu, posta u. Kápolnás

Ostrovu 24. Sept. 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Laurentiu Barzu Inspector cerc. de scole

Concursu.

3
Fiindu-ca in urmarea concursulu scrisu si publicatu cu terminulu de 16. Septembrie st. v. pentru postulu invetiatorescu din Oradea-mare s'a insinuatú numai unu competinte; pentru ace'a, — terminulu se prolongesce pana in 30. Septembrie a. c. st. v. deci pelanga sustienerea conditiuniloru publicate in concursulu primu, — doritorii de a competi pentru acestu postu suntu pofiti ca pana in 30 Septembrie st. v. sè si-tramita petitiunile instruite conformu conditiuniloru espuse si publicate.

Oradea-mare 16. Septembrie

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine Simeonu Bica Protopres Oradii mari ca Inspectoru districtualu.

Concursu.

3
Pentru statiunile invetiatoresci din Cerculu inspec. Rabagani.

1. S. Lazuri, cu emolumintele: 100 fl. 6. cub. de bucate 6°. de lemne.

2. Iosani-Goil'a emolum. 66. fl. 66 cr. 6. cub. de bucate si 3° de lemne.

Competitorii au asi tramite recursurile sale instruite in modu recerutu pana la 10. Octobre vechiu la subscrisulu in Ds. Forro-postá ult. Belényes

Ds. Forro in 25. Sept. 1873.

Din incredintiarea respectiveloru comiete parochiali Vasiliu Papp insp. scol. n cerculu Rabagani.